

ROZVOJ GRAMOTNOSTÍ ŽIAKA 1. ROČNÍKA

Rozvoa gramotností žiaka 1. ročníka je súčasťou Školského vzdelávacieho programu Základnej školy Žalobín 36 a predstavuje nástroj na plánovanie, realizáciu, sledovanie a hodnotenie rozvoja gramotností žiakov v 1. ročníku základného vzdelávania.

Vychádza z princípov kurikulárnej reformy základného vzdelávania a z požiadavky rozvíjať u žiaka nielen vedomosti, ale predovšetkým schopnosť získané poznatky používať v praktických a životných situáciách.

Gramotnosť sa v podmienkach školy chápe ako schopnosť žiaka primerane svojmu veku:

- porozumieť informáciám,
- používať získané poznatky,
- komunikovať,
- riešiť jednoduché problémy,
- vytvárať vlastné riešenia,
- spolupracovať,
- rozhodovať sa,
- využívať dostupné zdroje,
- reflektovať vlastné učenie,
- bezpečne a zodpovedne konať.

Rozvoj gramotností je **nadpredmetový**. Každý vyučovací predmet prispieva k rozvoju viacerých gramotností, pričom niektoré gramotnosti majú v určitých predmetoch dominantné postavenie.

1. GRAMOTNOSTI SLEDOVANÉ V 1. ROČNÍKU

V 1. ročníku bude škola systematicky rozvíjať najmä:

- a) čitateľskú a jazykovú gramotnosť,
- b) matematickú gramotnosť,
- c) prírodovednú gramotnosť,
- d) digitálnu gramotnosť,
- e) informačnú gramotnosť,
- f) mediálnu gramotnosť,
- g) finančnú gramotnosť,
- h) environmentálnu gramotnosť,
- i) sociálnu gramotnosť,
- j) emocionálnu gramotnosť,
- k) občiansku gramotnosť,
- l) kultúrnu gramotnosť,
- m) vizuálnu gramotnosť,
- n) zdravotnú a pohybovú gramotnosť,
- o) technickú a pracovnú gramotnosť,
- p) tvorivú gramotnosť,
- q) metakognitívnu gramotnosť,
- r) hodnotovú a etickú gramotnosť.

Uvedené gramotnosti sa navzájom prepájajú. Jedna vzdelávacia aktivita preto môže súčasne rozvíjať viacero gramotností.

2. ZÁSADY ROZVOJA GRAMOTNOSTÍ

Škola pri rozvoji gramotností uplatňuje tieto zásady:

⇒ **Nadpredmetovosť**

Gramotnosti sa nerozvíjajú izolovane v jednom predmete, ale prirodzene vo všetkých vzdelávacích oblastiach.

⇒ **Primeranosť veku**

Aktivity zodpovedajú vývinovej úrovni žiakov 1. ročníka.

⇒ **Praktickosť**

Žiak využíva gramotnosti v situáciách blízkyh jeho každodennému životu.

⇒ **Aktivita žiaka**

Žiak pozoruje, skúma, komunikuje, manipuluje, tvorí, rozhoduje sa a rieši problémy.

⇒ **Prepájanie poznatkov**

Učiteľ prepája poznatky medzi predmetmi.

⇒ **Formatívne hodnotenie**

Učiteľ sleduje pokrok žiaka, poskytuje spätnú väzbu a vytvára priestor na opravu chyby.

⇒ **Sebahodnotenie**

Žiak sa primerane veku učí pomenovať, čo sa mu podarilo, čo bolo náročné a čo sa chce ešte naučiť.

⇒ **Individuálny pokrok**

Hodnotenie vychádza aj z individuálneho pokroku žiaka, jeho možností a potrieb.

SLOVENSKÝ JAZYK A LITERATÚRA

Gramotnosť	Konkrétne aktivity	Očakávaný výstup žiaka	Indikátor hodnotenia
Čitateľská a jazyková	počúvanie príbehu, čítanie slov a viet, otázky k textu	rozumie jednoduchému textu	odpovie na otázku k textu
Informačná	vyhľadávanie informácie v krátkom texte alebo obrázku	nájde požadovanú informáciu	informáciu správne označí/povie
Vizuálna	čítanie obrázkov, piktogramov a ilustrácií	interpretuje jednoduché vizuálne informácie	opíše, čo obrázok znázorňuje
Mediálna	rozhovor o reklame, rozprávke, televíznom a digitálnom obsahu	rozlišuje základné druhy mediálneho obsahu	vie povedať, čo je reklama/rozprávka
Digitálna	práca s digitálnym textom a obrázkom	používa jednoduchý digitálny nástroj podľa pokynov	pracuje bezpečne a podľa pokynov
Sociálna	rozhovor, práca vo dvojici a skupine	počúva a reaguje na partnera	rešpektuje pravidlá komunikácie

Emocionálna	pomenovanie pocitov postáv a vlastných emócií	pomenuje základné emócie	primerane vyjadrí pocit
Tvorivá	tvorba viet, dokončenie príbehu, ilustrácia	vytvorí jednoduchý vlastný prejav	vytvorí zmysluplnú vetu/príbeh
Metakognitívna	„Čo som pochopil? Čo mi išlo?“	reflektuje vlastné učenie	vie pomenovať úspech alebo problém
Kultúrna	ľudové rozprávky, básne, piesne, tradície	vníma kultúrne prejavy	zapojí sa do interpretácie

Príklady indikátorov:

- ✓ rozumie prečítanému slovu/vete,
- ✓ odpovedá na jednoduché otázky,
- ✓ dokáže reprodukovať obsah,
- ✓ vytvára jednoduché vety,
- ✓ používa primeranú slovnú zásobu,
- ✓ aktívne počúva,
- ✓ rešpektuje komunikačné pravidlá.

MATEMATIKA

Gramotnosť	Konkrétne aktivity	Očakávaný výstup	Indikátor hodnotenia
Matematická	počítanie predmetov, porovnávanie množstiev	určí počet a porovná množstvá	správne určí počet
Čitateľská	čítanie matematického zadania	rozumie jednoduchému zadaniu	vie povedať, čo má urobiť
Finančná	hra na obchod, práca s mincami	rieši jednoduché nákupné situácie	správne priradí cenu/hodnotu
Informačná	práca s tabuľkou, obrázkom, údajmi	vyhľadá jednoduchý údaj	údaj správne použije
Digitálna	matematická aplikácia podľa pokynov	využíva digitálny nástroj na učenie	postupuje podľa zadania
Tvorivá	hľadanie viacerých riešení	navrhne riešenie	pokúsi sa nájsť vlastný postup
Priestorová	manipulácia s predmetmi, geometrické tvary	orientuje sa v priestore	správne určí polohu
Metakognitívna	vysvetľovanie postupu	premýšľa o svojom riešení	vie jednoduchým spôsobom vysvetliť postup
Sociálna	matematické hry vo dvojici/skupine	spolupracuje	dodržiava pravidlá hry

Indikátory:

- počíta primerane požadovanému číselnému oboru,
- porovnáva čísla a množstvá,
- rieši jednoduché situácie,
- rozpoznáva základné geometrické tvary,
- orientuje sa v priestore,
- používa matematickú terminológiu primerane veku,
- kontroluje svoje riešenie.

ČLOVEK A PRÍRODA

Gramotnosť	Konkrétne aktivity	Očakávaný výstup	Indikátor hodnotenia
Prírodovedná	pozorovanie rastlín, živočíchov a počasia	pozoruje a opisuje prírodné javy	pomenúva pozorované javy
Environmentálna	triedenie odpadu, starostlivosť o prírodu	správa sa šetrne k prírode	uplatňuje ekologické pravidlá
Informačná	práca s obrázkom, encyklopédiou	získava jednoduché informácie	nájde potrebnú informáciu
Matematická	počítanie, porovnávanie a meranie	používa matematické predstavy pri skúmaní	správne porovná/odmeria
Čitateľská	čítanie krátkeho náučného textu	porozumie jednoduchej informácii	odpovie na otázku
Vizuálna	pozorovanie obrázkov a schém	interpretuje vizuálnu informáciu	správne pomenuje zobrazené
Zdravotná	ľudské telo, hygiena, zdravie	pozná základné pravidlá zdravia	uplatňuje hygienické návyky
Tvorivá	kreslenie pozorovaného javu	vyjadrí pozorovanie tvorivo	vytvorí primeraný výstup
Digitálna	riadené využitie digitálneho obrazu/videoa	využíva digitálny zdroj	používa ho podľa pokynov
Metakognitívna	„Čo som pozoroval?“	reflektuje pozorovanie	vie pomenovať zistenie

ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ

Gramotnosť	Konkrétne aktivity	Očakávaný výstup	Indikátor hodnotenia
Občianska	pravidlá triedy, školy a obce	chápe význam pravidiel	dodržiava dohodnuté pravidlá
Sociálna	spolupráca, riešenie konfliktov	spolupracuje s ostatnými	rešpektuje spolužiakov

Kultúrna	sviatky, tradície, obec	pozná vybrané tradície	vie pomenovať tradíciu
Čitateľská	práca s jednoduchým textom	rozumie informácii	odpovie na otázky
Informačná	práca s mapou, obrázkom, symbolom	získava informácie zo zdroja	využije získaný údaj
Mediálna	rozhovor o správach a mediálnom obsahu	rozlišuje základný mediálny obsah	vyjadrí vlastné pozorovanie
Finančná	potreby, želania, nakupovanie	rozlišuje potrebu a želanie	správne zaradí situáciu
Vizuálna	orientácia v symboloch a mapových značkách	rozumie jednoduchým symbolom	správne interpretuje symbol
Emocionálna	modelové sociálne situácie	rozpozná emócie	primerane reaguje
Hodnotová	pomoc, rešpekt, zodpovednosť	uplatňuje základné hodnoty	prejavuje ohľaduplnosť

NÁBOŽENSKÁ VÝCHOVA

Gramotnosť	Konkrétne aktivity	Očakávaný výstup	Indikátor hodnotenia
Hodnotová a etická	príbehy, modelové situácie	rozlišuje vhodné a nevhodné konanie	zdôvodní jednoduchú voľbu
Emocionálna	pomenovanie pocitov	rozpoznáva vlastné emócie	vie povedať, ako sa cíti
Sociálna	pomoc, odpustenie, spolupráca	správa sa ohľaduplne	pomáha a rešpektuje
Čitateľská	práca s primeraným biblickým textom	rozumie jednoduchému príbehu	reprodukuje hlavné udalosti
Komunikačná	rozhovor a reflexia	vyjadruje svoje myšlienky	počúva a reaguje
Kultúrna	sviatky a tradície	poznáva kultúrne prejavy	zapája sa do tradícií
Tvorivá	kresba, dramatizácia, symbol	vyjadrí myšlienku tvorivo	vytvorí primeraný výstup
Metakognitívna	osobná reflexia	premýšľa o vlastnom konaní	pomenúva, čo môže zlepšiť

ČLOVEK A SVET PRÁCE

Gramotnosť	Konkrétne aktivity	Očakávaný výstup	Indikátor hodnotenia
Technická a pracovná	práca s papierom, textilom, prírodným materiálom	používa jednoduché nástroje	pracuje bezpečne
Tvorivá	výroba podľa predlohy aj vlastného návrhu	vytvorí jednoduchý výrobok	dokončí výrobok

Matematická	meranie, porovnávanie, počítanie	využíva matematické predstavy	správne meria/porovnáva
Finančná	materiál, cena, šetrenie	chápe hodnotu materiálu	neplytvá materiálom
Environmentálna	využitie odpadového materiálu	šetrne využíva zdroje	triedi a opätovne využíva materiál
Digitálna	jednoduché digitálne návody	pracuje podľa digitálnej predlohy	postupuje podľa pokynov
Sociálna	spoločná výroba	spolupracuje	rešpektuje úlohy členov skupiny
Metakognitívna	plánovanie postupu	vie opísať pracovný postup	dodržiava jednotlivé kroky
Vizuálna	práca podľa obrázkovej predlohy	rozumie vizuálnemu návodu	správne interpretuje predlohu

HUDOBNÁ VÝCHOVA

Gramotnosť	Konkrétne aktivity	Očakávaný výstup	Indikátor hodnotenia
Kultúrna	ľudové a umelecké piesne	vníma hudobné tradície	zapája sa do spevu
Tvorivá	rytmizácia, improvizácia	tvorivo reaguje na hudbu	vytvorí jednoduchý rytmus
Emocionálna	vyjadrenie nálady hudby	rozpozná základnú náladu	pomenuje pocit
Sociálna	spoločný spev a hudobné hry	spolupracuje	dodržiava spoločný rytmus
Vizuálna	obrázkové partitúry/symboly	rozumie jednoduchému symbolu	reaguje podľa symbolu
Čitateľská	práca s textom piesne	rozumie textu piesne	reprodukuje obsah
Pohybová	pohybové vyjadrenie hudby	prepája hudbu s pohybom	reaguje na rytmus
Metakognitívna	reflexia hudobného zážitku	vyjadrí svoj zážitok	povie, čo sa mu páčilo

VÝTVARNÁ VÝCHOVA

Gramotnosť	Konkrétne aktivity	Očakávaný výstup	Indikátor hodnotenia
Vizuálna	pozorovanie a interpretácia obrazov	číta vizuálne informácie	pomenuje prvky obrazu
Tvorivá	kresba, maľba, koláž, modelovanie	vytvorí vlastné výtvarné riešenie	prejaví tvorivosť

Kultúrna	ľudové motívy a umenie	vníma kultúrne prejavy	rozpozná vybraný motív
Emocionálna	výtvarné vyjadrenie pocitov	vyjadruje emócie tvorbou	dokáže vyjadriť zážitok
Čitateľská	ilustrácia príbehu	premení text na obraz	vystihne obsah príbehu
Environmentálna	tvorba z prírodných/odpadových materiálov	využíva materiály šetrne	neplytvá materiálom
Sociálna	skupinové výtvarné práce	spolupracuje	rešpektuje tvorbu druhých
Technická	správne používanie pomôcok	bezpečne pracuje	používa pomôcky primerane
Metakognitívna	rozhovor o vlastnej práci	reflektuje svoju tvorbu	vie povedať, čo sa podarilo

TELESNÁ A ŠPORTOVÁ VÝCHOVA

Gramotnosť	Konkrétne aktivity	Očakávaný výstup	Indikátor hodnotenia
Pohybová	základné lokomočné a nelokomočné činnosti	zvláda základné pohyby	vykoná pohyb podľa pokynu
Zdravotná	hygiena, bezpečnosť, zdravý životný štýl	pozná zásady zdravia	uplatňuje ich
Sociálna	kolektívne hry	spolupracuje	dodržiava pravidlá
Emocionálna	zvládanie víťazstva a prehry	primerane reaguje na výsledok	prijíma úspech aj neúspech
Občianska	pravidlá hier	rešpektuje pravidlá	hrá čestne
Matematická	počítanie opakovaní, skóre	používa čísla v pohybovej situácii	správne spočíta
Environmentálna	pohyb v prírode	správa sa ohľaduplne	chráni prostredie
Metakognitívna	hodnotenie vlastného výkonu	vie posúdiť svoj výkon	pomenuje, čo zvládol
Hodnotová	fair play	chápe čestnosť	rešpektuje súpera

PRIEREZOVÁ MATICA GRAMOTNOSTÍ

Nasledujúca tabuľka predstavuje základnú orientáciu pre učiteľa pri plánovaní:

Gramotnosť	SJL	MAT	ČaP	ČaS	NAV	ČaSP	HUV	VYV	TSV
Čitateľská a jazyková	●●●	●●	●●	●●	●	●	●●	●	●
Matematická	●	●●●	●●	●●	○	●●	●	●●	●
Prírodovedná	●	●	●●●	●●	○	●	○	●●	●●

Digitálna	●●	●●	●●	●●	●	●●	●	●	●
Informačná	●●●	●●	●●	●●	●	●	●	●	●
Mediálna	●●	●	●	●●	●	○	●	●●	○
Finančná	●	●●●	○	●●	○	●●	○	○	○
Environmentálna	●	●	●●●	●●	●	●●	○	●●	●●
Sociálna	●●	●●	●●	●●●	●●●	●●●	●●●	●●	●●●
Emocionálna	●●	●	●	●●	●●●	●	●●●	●●●	●●●
Občianska	●	○	●	●●●	●●	●	○	●	●●
Kultúrna	●●	○	○	●●●	●●●	●	●●●	●●●	●
Vizuálna	●●	●●	●●	●●	●	●●	●●	●●●	●
Zdravotná a pohybová	●	○	●●	●●	●●	●	●	●	●●●
Technická a pracovná	●	●	●●	●	○	●●●	●	●●	●
Tvorivá	●●●	●●	●●	●●	●●	●●●	●●●	●●●	●●
Metakognitívna	●●●	●●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●	●●
Hodnotová a etická	●●	●	●	●●	●●●	●●	●●	●●	●●

Legenda:

- = dominantný priestor na rozvoj
- = významný priestor na rozvoj
- = prirodzené priebežné rozvíjanie
- = príležitostné rozvíjanie

3. ÚLOHA UČITEĽA

Učiteľ:

- plánuje rozvoj gramotností v učebných osnovách,
- prepája gramotnosti s obsahom predmetu,
- vytvára praktické a problémové situácie,
- využíva názornosť,
- podporuje komunikáciu žiaka,
- rešpektuje individuálne tempo,
- poskytuje formatívnu spätnú väzbu,
- sleduje pokrok,
- dokumentuje vybrané výstupy,
- podporuje sebahodnotenie,
- využíva chybu ako príležitosť na učenie.

4. ZÁKLADNÝ VÝSTUP ŽIAKA 1. ROČNÍKA

Na konci 1. ročníka žiak podľa svojich individuálnych možností:

- rozumie jednoduchému hovorenému a písanému textu,
- dokáže primerane komunikovať,
- používa základné matematické poznatky v praktických situáciách,
- pozoruje a opisuje jednoduché prírodné javy,
- využíva základné digitálne nástroje bezpečne a podľa pokynov,
- orientuje sa v jednoduchých informačných zdrojoch,
- rozumie základným finančným situáciám,
- správa sa ohľaduplne k životnému prostrediu,
- spolupracuje s ostatnými,
- dokáže pomenovať základné emócie,
- rešpektuje pravidlá a druhých ľudí,
- vníma kultúrne prejavy,
- používa vizuálne informácie,
- pozná základné zásady zdravia a bezpečnosti,
- pracuje s jednoduchými nástrojmi a materiálmi,
- prejavuje tvorivosť,
- dokáže hovoriť o svojom učení,
- učí sa pracovať s chybou,
- postupne preberá zodpovednosť za vlastné učenie.

Cieľom nie je, aby bol každý žiak na konci 1. ročníka rovnako úspešný vo všetkých oblastiach. Cieľom je, aby každý žiak zaznamenal primeraný individuálny pokrok a získal pevné základy pre ďalšie vzdelávanie v 1. cykle.

Hodnotenie je zamerané predovšetkým na **pokrok žiaka, mieru samostatnosti, schopnosť aplikovať poznatky, komunikovať, spolupracovať, riešiť problémy a reflektovať vlastné učenie.**